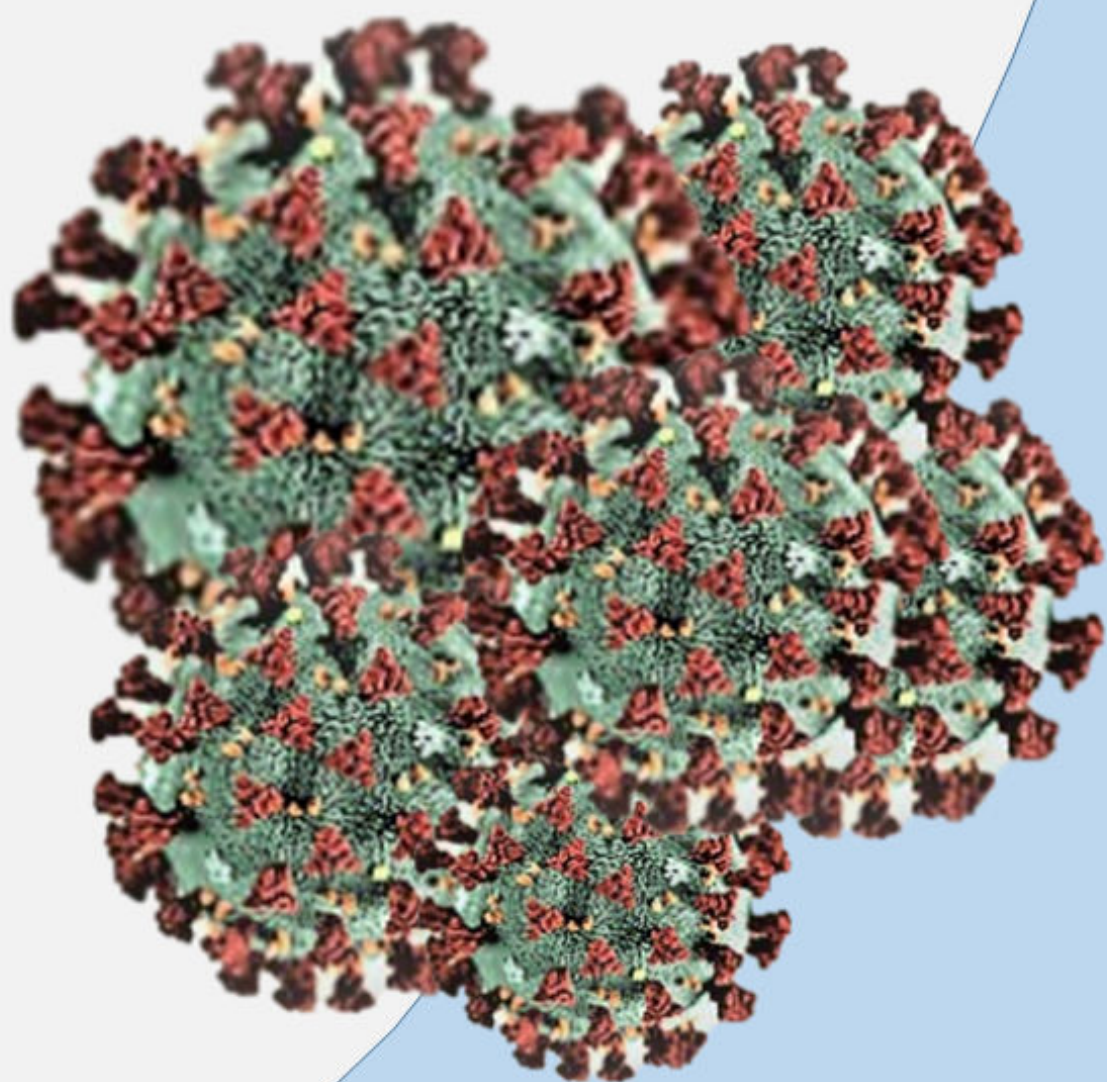

Türkiye Limanları Covid-19 Ekonomik Etki Analizi (Haziran 2020)

TÜRKLİM

Türkiye Limanları Covid-19 Ekonomik Etki Analizi (HAZİRAN 2020)

Önsöz

Dünya Sağlık Örgütü'nün 30 Ocak 2020 tarihinde COVID-19'u küresel pandemi olarak ilan etmesinden bu yana henüz çok kısa bir süre geçmesine rağmen virüs ile ilgili önemli bilgi birikimi oluşmuştur. Bu dönemde hastalığın kontrol altına alınmasına yönelik bilimsel çalışmalar özellikle bağışıklık sistemini güçlendirecek aşı geliştirilmesi yönünde olmuş ancak bu güne kadar bir sonuç elde edilememiştir. Hastalığın yayılma şekli ve hızı dikkate alındığında COVID-19'un bir süre daha dünya gündeminden düşmeyeceği görülmektedir. İnsanlık ne yazık ki yüzlerce yılda bir karşılaşılan bir felaket ile karşı karşıyadır ve insanlar tarihi bir döneme tanıklık edilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), WHO, 1 Temmuz 2020 tarihli 163. Raporunda dünya çapında COVID-19 pandemisinden etkilenen kişi sayısının 10 milyon kişiyi aştığı bildirildi. Vaka sayısı Haziran başında yayınlanan 133. Raporda 6 milyon kişi olarak verilmişti. Kısaca bir ay içinde COVID-19 küresel salgınından dünya çapında etkilenen kişi sayısı yaklaşık %67 artış göstermiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre son bir ayda ölen kişi sayısı yaklaşık %40 artarak 371 bin kişiden 508 bin kişiye ulaşmıştır. Bu veriler COVID-19 salgınının bir süre daha gündemimizden düşmeyeceğini ve hayatımızı etkilemeye devam edeceğini göstermektedir.

COVID-19 salgınının kısa sürede sona ermeyeceğinin anlaşılması salgının yayılmasına karşı önlemler olarak hayatın normalleştirilmesini zorunlu kılmıştır. Ülkemize yeni normalleşme süreci 1 Haziran itibarı ile başlamış bu kapsamda kısıtlama getirilen birçok yeri belirlenen kurallar dahilinde açılmıştır. Yine bu kapsamda şehirlerarası seyahat kısıtlaması tüm illerden kaldırılmıştır.

Salgının başladığı tarihten bu güne kadar elde edilen veriler salgının önüne geçilmesinin ancak getirilen tedbirlere gerek kurumsal gerek kişisel olarak titizlikle uygulanması ile mümkün olabileceğini göstermektedir. Bu dönemde Türkiye Limanları COVID-19 salgını karşısında başarılı bir kriz yönetimi uygulamış, alınması gereken tedbirleri zamanında almış ve uygulamıştır. Bunun sonucu olarak limanlarımız çalışanların sağlığını riske atmadan kesintisiz hizmet vermeye devam etmiştir.

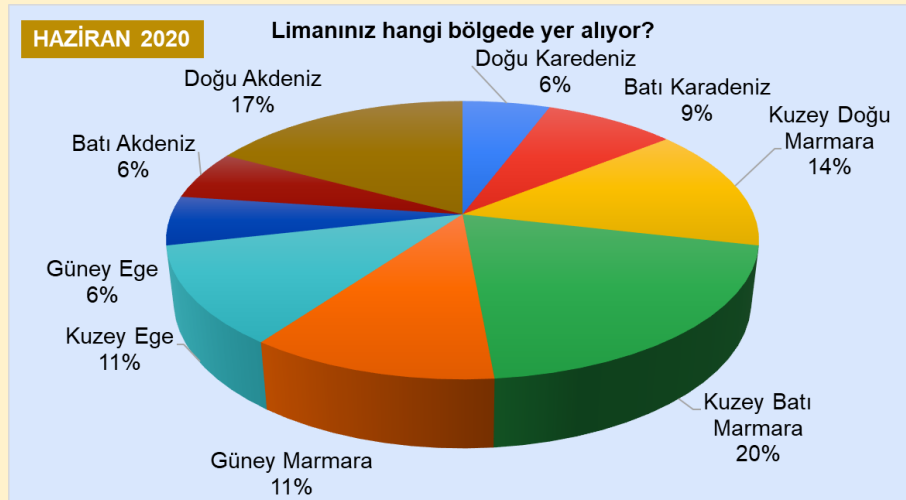
Türkiye Liman İşletmecileri Derneği (TÜRKLİM) COVID-19 salgınının Türkiye'deki liman operasyonlarına olan etkilerini birinci elden takip etmek, değişimleri somut olarak ortaya koymak, salgından dolayı ortaya çıkan değişimleri ve eğilimleri tespit etmek, bu değişimleri ve bulguları değerlendirerek liman yöneticileri için öneriler geliştirmek, sonuçlarını kamuoyu ve ilgili kurumlar ile paylaşmak amacı ile Mart ayında bir çalışma başlatmıştır.

TÜRKLİM danışmanlarından Dr. Soner ESMER ve Dr. Ersel Zafer ORAL tarafından yürütülen çalışmanın 2020 Aralık ayına kadar sürmesi planlanmıştır.

TÜRKLİM üyelerinin katılımı ile hazırlanan “Türkiye Limanları Ekonomik Etki Analizi” çalışmasının Haziran ayı sonuçlarının değerlendirildiği bu çalışmaya katkı koyan tüm limanlarımıza teşekkürü bir borç biliriz.

Çalışmanın Arka Planı

COVID-19’un limanlarımıza olan etkisinin belirlenmesi amacı ile 7 adet çoktan seçmeli soru hazırlanmıştır. Sorular Google Forms’a yüklenmiş ve anket çalışması internet üzerinden Türkiye çapında faaliyet gösteren 68 TÜRKLİM üyesi limana gönderilmiştir. 1 – 10 Temmuz 2020 tarihleri arasında uygulanan anketi 42 adet liman (%62) cevaplamıştır. Haziran ayına ilişkin verilerin talep edildiği anket çalışmasını dolduran limanların coğrafi dağılımı Şekil 1’de gösterilmektedir.

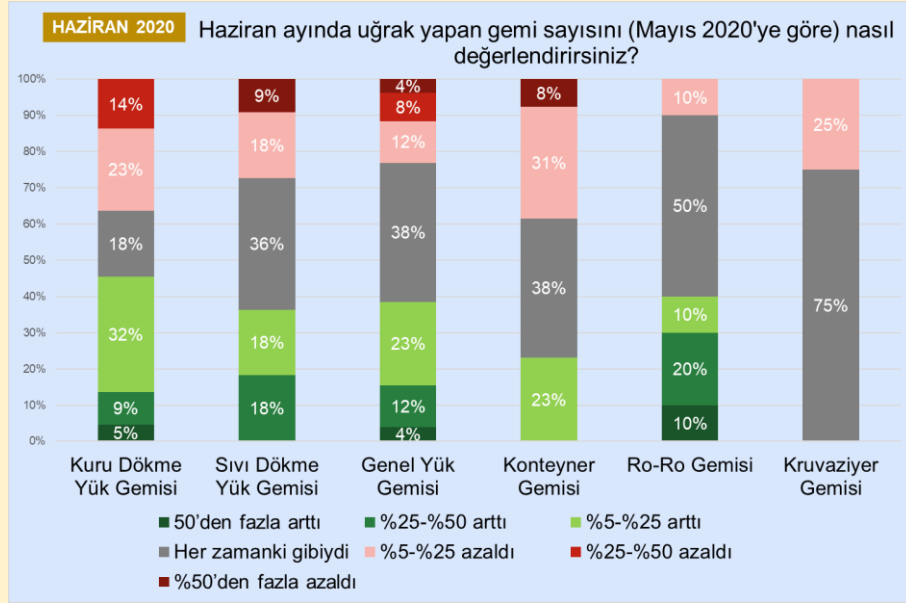
Şekil 1. Haziran ayı araştırmasına katılan limanların coğrafi dağılımı.

COVID-19 Nedeniyle Limanlarımıza Uğrak Yapan Gemi Sayısındaki Değişim

Ankete katılan limanlar COVID-19 pandemisinin etkisini bir önceki ayı baz alarak değerlendirmiştir. Dolayısı ile Haziran ayı sonuçları Mayıs ayına göre göreceli değişimi ifade etmektedir. COVID-19 salgını nedeniyle Haziran ayı itibarı ile bir önceki aya oranla limanlarımıza uğrak yapan gemi sayısındaki değişim değerlendirildiğinde, anketi cevaplayan limanlarının %9’u sıvı dökme yük gemilerinin uğrak sayılarında, %8’i konteyner gemilerinin uğrak sayılarında, %4’ü genel yük gemilerinin uğrak sayılarında %50’den fazla azaldığını beyan etmiştir. Yine anketi cevaplayan limanlarının %14’ü kuru dökme yük gemilerinin uğrak sayılarında, %8’i genel yük gemilerinin uğrak sayılarında %25 ile %50 arasında azalma olduğunu bildirmiştir.

Limanlarına uğrak yapan konteyner gemi sayısında %5 ile %25 arasında azalma olduğunu beyan eden limanların oranı %31’dir. Neredeyse her 3 konteyner limanından birisi limanlarına

uğrak yapan gemi sayısında %5 ile %25 aralığında azalma olduğunu bildirmiştir (Şekil 2). Limanların %25'i kruvaziyer gemilerinin uğrak sayılarında, %23'ü kuru dökme yük gemilerinin uğrak sayılarında, %18'i sıvı dökme yük gemilerinin uğrak sayılarında, %12'si sıvı dökme yük gemilerinin uğrak sayılarında ve %10'u ise Ro-Ro gemilerinin uğrak sayılarında %5 ile %25 arasında düşüş yaşandığını ifade etmiştir.

Şekil 2. Haziran ayı itibarı ile limanlarımıza uğrak yapan gemi adetlerindeki değişim.

Nisan ayını baz alan Mayıs ayı anketi ile karşılaştırıldığında Haziran ayı itibarı ile olumlu yönde değerlendirilecek en büyük gelişme Ro-Ro gemi uğraklarında yaşanmıştır. Geçen ay limanlarına uğrak yapan Ro-Ro gemilerinin bir önceki aya göre %50'den fazla artış olduğunu beyan eden liman sayısı, Mayıs anketinde %11, Haziran anketinde ise %10'dur. Benzer şekilde limanların %5'i kuru dökme yük gemilerinin uğrak sayılarında, %4'ü ise genel yük gemilerinin uğrak sayılarında %50'den fazla artış olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca Limanların %20'si Ro-Ro gemi uğraklarında, %18'i sıvı dökme yük gemi uğraklarında, %12'si genel yük gemi uğraklarında, %9'u ise kuru dökme yük gemi uğraklarında %25 ile %50 arasında artışlar olduğunu belirtmişlerdir.

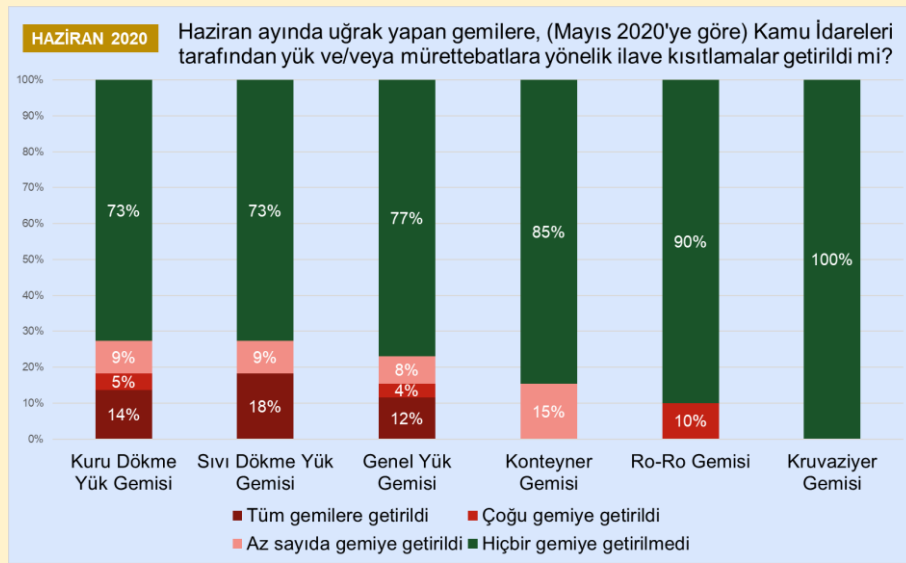
Limanlara uğrak yapan kuru dökme yük gemileri hariç tutulduğunda baskın sonuç mevcut durumda değişme olmadığı yönündedir. Anket sorularında yer almamakla birlikte limanlar ile yapılan görüşmelerde limanların önemli bir bölümünde limanlarına uğrak yapan gemi tonajlarında düşüş olduğu ifade edilmiştir.

COVID-19'a Yönelik Kamu İdaresi Tarafından Alınan Tedbirler

2020 yılının ilk çeyreğinde COVID-19 salgınının kontrol altına alınmasına yönelik tedbirler dünya ile eş zamanlı olarak ülkemizde de uygulanmaya başlanmıştır. 1 Haziran 2020 tarihi itibarı ile ülkemizde yeni normalleşme süreci başlatılmış bunun yansımaları limanlarda da

görülmeye başlanmıştır. Yeni normalleşme süreci ile birlikte kamu otoriteleri tarafından getirilen kısıtlar azaltılmaya başlanmıştır.

Limanların önemli bir bölümü (%73 ila %100'ü) kamu otoriteleri tarafından hiçbir gemiye kısıtlama getirilmediğini beyan etmiştir (Şekil 3). Anketi cevaplayan limanların %18'i sıvı dökme yük gemilerinin, %14'ü kuru dökme yük gemilerinin, %12'si ise genel yük gemilerinin tamamına kısıtlama getirildiğini ifade etmişlerdir. Limanların %10'u Ro-Ro gemilerinin, %5'i kuru dökme yük gemilerinin ve %4'ü genel yük gemilerinin çoğuna kamu idareleri tarafından kısıtlama getirildiğini beyan etmişlerdir. Hiçbir kruvaziyer gemisine kısıtlama getirilmediğini beyan eden limanların oranı %100 olmakla birlikte, bu sonuç limanların kruvaziyer gemilere kapalı olması nedeniyle çok fazla bir anlam ifade etmemektedir.

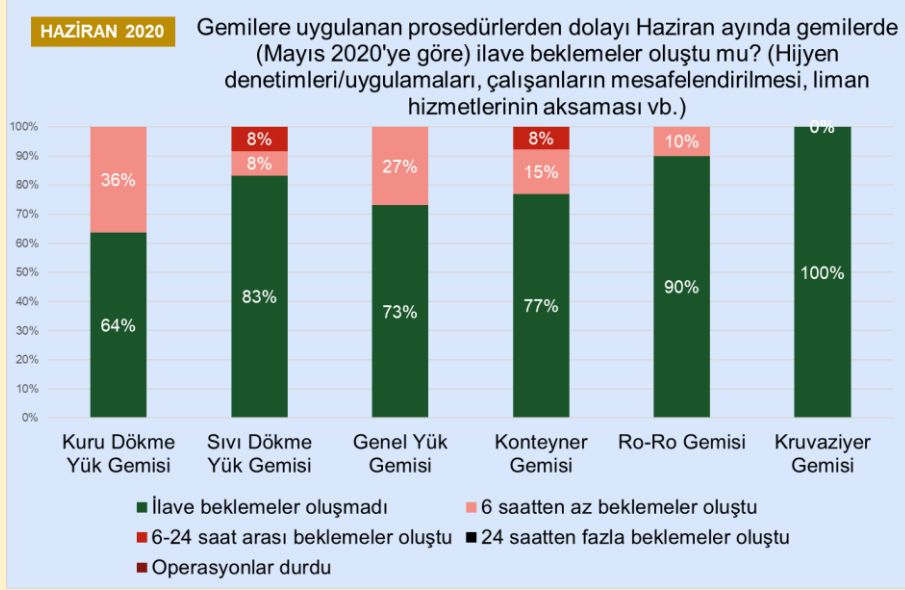

Şekil 3. Haziran ayı itibarı ile limanlarımıza uğrak yapan gemilere kamu idareleri tarafından getirilen kısıtlar.

COVID-19 Salgınına Yönelik Alınan Tedbirlerin Gemi Operasyonlarına Etkisi

Liman operasyonlarının temel özelliği operasyon hızıdır. Geminin hızlı bir şekilde elleçlenerek rıhtımda kalma süresini en aza indirilmesi, boşalan rıhtıma yeni gemi alınarak alargada gemi bekletilmemesi temel amaçtır. COVID-19'a yönelik alınan tedbirler ve uygulanan denetimlerden kaynaklanan gemi hizmetlerinde oluşan ilave beklemler Haziran ayında belirgin bir azalma göstermiştir. Hiç bir limanda operasyonlar durmamıştır.

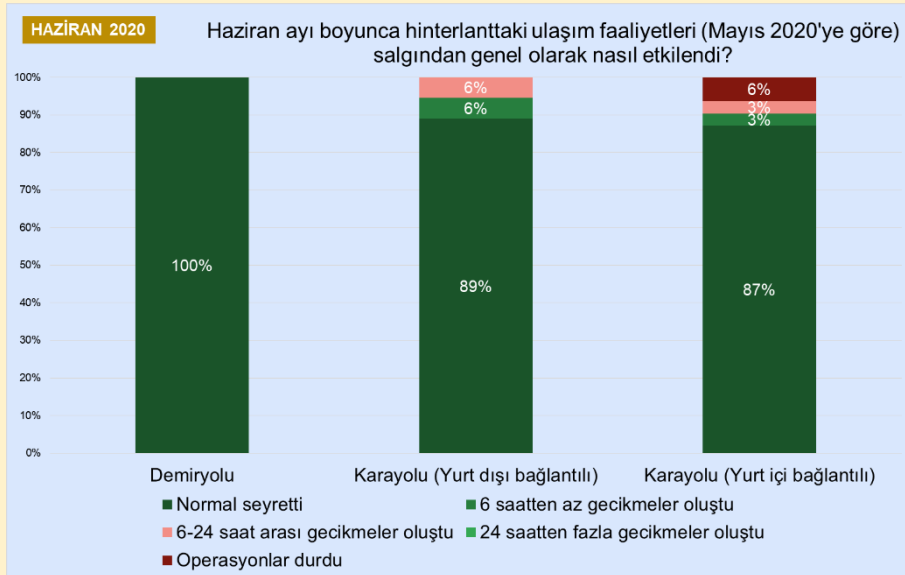
Anketi cevaplayan limanlardan %8'i, sıvı dökme yük gemilerinde ve konteyner gemilerinde 6 ila 12 saat arasında beklemler oluştuğunu beyan etmiştir (Şekil 4). Beklemelerin önemli bir bölümü 6 saatten daha az olmuştur. Limanların %38'i kuru dökme yük gemilerinin, %27'si genel yük gemilerinin, %15'i konteyner gemilerinin, %10'u Ro-Ro gemilerinin ve %8'i sıvı dökme yük gemilerinin 6 saatten daha az beklediğini beyan etmiştir. Kruvaziyer limanlar kruvaziyer gemi uğraklarının durması nedeniyle herhangi bir gecikme beyan etmemişlerdir.

Şekil 4. Haziran ayı itibarı ile COVID-19 nedeniyle limanlarda oluşan ilave beklemler.

COVID-19'un Liman Hinterlandındaki Taşımacılığa Etkisi

Kara ve deniz ulaşım modlarının düğüm noktasını oluşturan limanlar aynı zamanda birer lojistik merkezdir. Demiryolu ve karayolu ulaşım modlarının yük toplama ve dağıtım işlevi limanları doğrudan etkilemektedir. Kara taşımacılığında her hangi bir olumsuzluk doğrudan limanı etkilemektedir. COVID-19'un kara ve demiryolu taşımacılığı üzerine etkisi değerlendirildiğinde, anketi cevaplandıran limanların tamamı demiryolu ulaşımının herhangi bir gecikme veya kesintiye uğramaksızın normal seyrettiğini bildirmişlerdir (Şekil 5).

Şekil 5. Haziran ayı itibarı liman hinterlandındaki ulaşım modlarının (demiryolu, karayolu) COVID-19 salgınından etkilenme oranları.

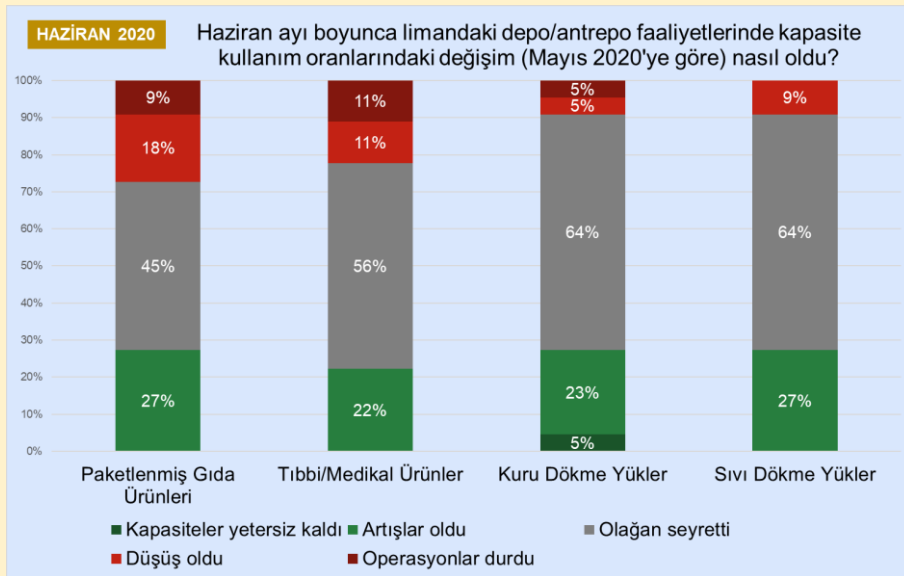
Limanların %6'sı yurtdışı bağlantılı karayolu taşımacılığında, %3'ü ise yurtiçi bağlantılı karayolu taşımacılığında 6 saatten az gecikmeler olduğunu beyan etmişlerdir. Ankete katılan limanların

%6'sı yurtdışı bağlantılı karayolu taşımacılığında, %3'ü ise yurtiçi bağlantılı karayolu taşımacılığında 6 ila 24 saat gecikmeler olduğunu ifade etmişlerdir. Yurtiçi bağlantılı karayolu taşımacılığında operasyonların durduğunu ifade eden limanların oranı ise %6'dır.

Demiryolu ve karayolu sektörleri COVID-19 sürecinin olumsuz etkilerini kısa sürede atlatmıştır. Limanların kesintisiz çalışmasında liman dağıtım kanallarının açık kalmasının önemli rolü olmuştur. COVID-19 salgını lojistik sürecin bir bütün olarak düşünülmesi ve planlanmasının gereğini tüm taraflara tekrar göstermiştir.

COVID-19'un Liman Depo/Antrepo Faaliyetlerine Etkisi

Mayıs ayı raporunda depo ve antrepo faaliyetlerinde sadece az sayıda liman paketlenmiş gıda ürünleri ve kuru dökme yüklerde düşüşler olduğunu beyan ederken, Haziran ayı raporunda depolanan bütün yük tiplerinde düşüş gözlenmiştir. Ankete katılan limanların %11'i tıbbi ve medikal ürünlerde, %9'u paketlenmiş gıda ürünlerinde, %5'i kuru dökme yüklerde operasyonların durduğunu ifade etmiştir. Limanların %18'i paketlenmiş gıda ürünlerinde, %11'i tıbbi/medikal ürünlerde, %9'u sıvı dökme yüklerde ve %5'i kuru dökme yüklerde depolanan ürün bazında azalma olduğunu beyan etmiştir (Şekil 6).

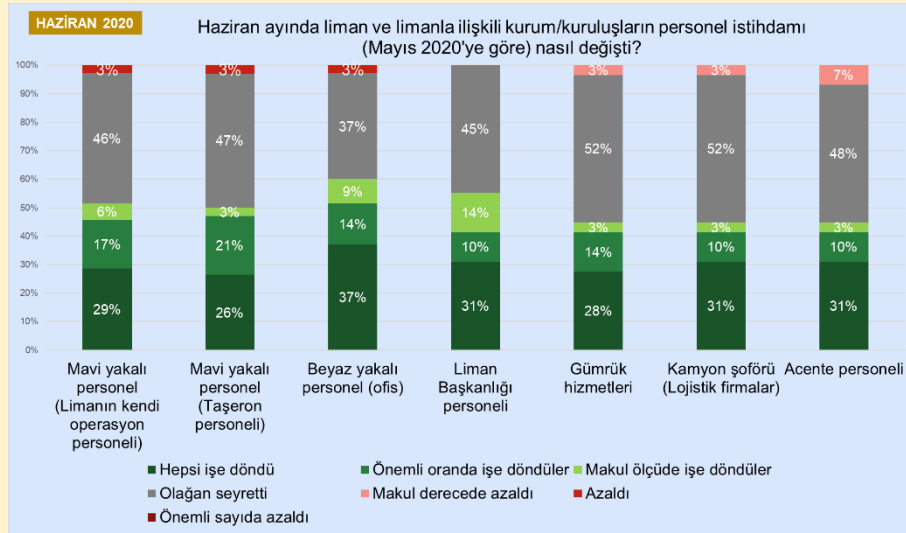
Şekil 6. Haziran ayı itibarı seçilmiş bazı yük gruplarındaki değişim oranı.

COVID-19'un Liman ile İlişkili İstihdama Etkisi

COVID-19 un küresel pandemi ilan edilmesinden sonra virüs hakkında dünya çapında bir bilgi akışı başlamıştır. Bu sayede hastalığın yayılma şekli ve hızı daha iyi anlaşılmıştır. Hastalığın insandan insana geçmesi, emek yoğun bir sektör olan denizcilikte de ilave tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmıştır. COVID-19 un limanlar üzerindeki etkisi öncelikle istihdam politikalarında olmuştur. Salgının ilk dönemlerinde fiili olarak liman sahasında çalışan personel sayılarında azalma yaşanmıştır. COVID-19 salgınının kısa sürede bitmeyeceğinin anlaşılması, iş hayatının normalleşmesini zorunlu kılmıştır. Hastalığın daha iyi anlaşılması, alınması gereken

önlemlerin belirlenmesini sağlamıştır. Bu süreçte kişisel korunma tedbirlerin önemi daha iyi anlaşılmiş, salgının oluşturduğu panik havası nispeten dağılmıştır. Böylece limanlar aldıkları önlemler ile büyük oranda normal istihdam düzenlerine dönmeye başlamışlardır.

Ankete katılan limanların %3'ü beyaz yakalı ve mavi yakalı (liman personeli + taşeron) personel sayısında önemli ölçüde azalma olduğunu beyan etmişlerdir. Limanların %7'si acente personelinin, %3'ü gümrük hizmetlerindeki istihdamın ve yine %3'ü lojistik firmalarda hizmet veren kamyon şoförlerinin sayısında makul ölçüde azalma olduğunu belirtmiştir.

Şekil 7. Haziran ayı itibarı liman ile ilişkili personel rejimindeki değişimler.

Mayıs ayında başlayan eğilim Haziran ayında da devam etmiş normal çalışma düzenlerine geri dönmeye başlanmıştır. Ankete katılan limanlardan %14'ü Liman Başkanlığı personelinin, %9'u beyaz yakalı liman çalışanlarının, %6'sı mavi yakalı liman personelinin ve %3'ü ise mavi yakalı (liman personeli ve taşeron) personelin, gümrük hizmetlerinde çalışan personelin, acente personelinin ve lojistik firmalarda istihdam edilen kamyon şoförlerinin makul ölçüde işlerine döndüğünü beyan etmişlerdir.

Ankete katılan limanların %51'i beyaz yakalı liman personelinin, %47'si taşeron firmalarda çalışan mavi yakalı personelin, %46'sı liman personeli olan mavi yakalıların, %41'i ise liman başkanlığı personelinin, gümrük hizmetlerinde çalışan personelin, acente personelinin ve lojistik firmalarda istihdam edilen kamyon şoförlerinin tamamının veya önemli oranının işlerine geri döndüğünü bildirmişlerdir.

Genel Değerlendirme

COVID-19 salgını dünya ekonomisi üzerinde beklenenin çok üzerinde bir etki yaratmıştır ve yaratmaya da devam etmektedir. Dünya ekonomisindeki olumlu veya olumsuz gelişmeler faz kayması ile limanları etkilemektedir. Türkiye Liman İşletmecileri Derneği büyük bir öngörü ile küresel salgının dünya ticaretini ve limancılık sektörünü etkileyeceğini tespit etmiş ve salgının Türk limanlarına olası etkilerini belirleyebilmek amacı ile Mart ayında “Türkiye Limanları Covid-19 Ekonomik Etki Analizi” çalışmasını başlatmıştır. Çalışmanın erken bir dönemde başlaması COVID-19 salgın sürecinin bir zaman serisi halinde değerlendirilebilmesine olanak sağlayacaktır.

Salgın hakkında elde edilen bütün veriler salgının bir süre daha devam edeceğini göstermektedir. Salgının ekonomi ve ticaretteki etkileri ise daha uzun süre devam edecektir. Bu nedenle liman merkezli COVID-19 çalışması aylar bazında yaptığı tespitler ve analizle ayrı bir öneme sahiptir. Ocak 2021 tarihine kadar devam edecek olan bu çalışma gelecekte yapılacak inceleme ve analizler için sağlam bir kaynak olma niteliği de taşımaktadır.

Veri toplanan dört aylık süre için sonuçlar karşılaştırıldığında limanlara uğrak yapan gemi sayısındaki azalma açısından en dikkat çekici değişiklik konteyner gemilerinde olmuştur. Mart ayında konteyner gemilerinde azalma olduğunu beyan eden liman oranı %8 iken Nisan ayında %50, Mayıs ayında %47, Haziran ayında ise %38 olarak gerçekleşmiştir. Benzer şekilde ankete katılan limanlar içinde kuru dökme yük gemilerinde azalma olduğunu bildiren liman oranı Mart ayı için %23, Nisan ayı için %46, Mayıs ayı için %42 ve Haziran ayı için %36’dır. Genel yük gemisinden azalma olduğunu beyan eden liman sayısında son iki ayda hafif bir artış (%21 den %23’e) olmuşken, limanlarını ziyaret eden sıvı dökme yük gemilerinde azalma olduğunu beyan eden liman oranı belirgin bir şekilde (%43 den %27’ye) düşmüştür.

Ankete katılan limanlar içinde, uğrak yapan gemi sayısındaki azalma oranı olarak en büyük artış sıvı dökme yük limanlarında gerçekleşmiştir. Nisan ayı için anketi cevaplayan sıvı dökme yük limanlarından %19’unda gemi sayısında azalma olduğu beyan edilirken Mayıs ayına gelindiğinde bu oran %43’e çıkmıştır. Nisan ayında limanlarına uğrak yapan genel yük gemilerinde azalma olduğunu beyan eden limanların oranı %30 iken, Mayıs ayına gelindiğinde söz konusu oran %21’e düşmüştür. Kruvaziyer ve Ro-Ro gemilerine hizmet veren limanlar ise Nisan ayındaki yüksek düşüşten sonra mevcut durumlarını korumuşlardır.

COVID-19 tedbirleri kapsamında alınan önlemler ve gemilere getirilen ilave kısıtlar dikkate alındığında kısıtlamaların bir önceki aya oranla önemli oranda azaldığı görülmektedir. Mayıs ayında ankete katılan limanların %41 ila %50’si kısıtlamalarda artış olduğunu beyan ederken Haziran ayında söz konusu oran %27 ve altında kalmıştır.

COVID-19 salgın önlemleri kapsamında getirilen ilave prosedürlerden dolayı gemilerin bekleme sürelerindeki artışlar dikkate alındığında Mart ve Nisan ayları için önemli oranlarda

beklemeler yaşandığını bildiren limanlarda Mayıs ayına geldiğinde dikkat çekici bir azalma olmuştur. Haziran ayında ise COVID-19 nedeniyle ilave beklemeler yaşandığını belirten limanların oranında kısmi bir azalma görülmüştür. Mayıs ayında konteyner gemilerinde bekleme sürelerinde artış olduğunu belirten liman oranı %40 iken bu oran Haziran ayında %23'e gerilemiş, genel yük gemilerinin bekleme süresinde artış olduğunu beyan eden liman oranı Mayıs ayında %38 iken Haziran ayında %27'ye düşmüştür. Diğer gemi türleri için ise bir önceki aya oranla bekleme sürelerinde artış olduğunu beyan eden limanların oranlarına %1 ila %5 arasında azalma olmuştur.

Ankete katılan limanlar açısından Haziran ayında COVID-19 nedeniyle hinterlandtaki taşımacılık faaliyetlerinden dolayı operasyonların geciktiğini belirten liman oranı önemli oranda azalmıştır. Demiryollarında limanların tamamı taşımacılık faaliyetlerinin normal seyrine döndüğünü ifade ederken yurtdışı bağlantılı karayolu taşımacılığında gecikmelerde artış olduğunu beyan eden liman oranı %11, yurtiçi bağlantılı karayolu taşımacılığında gecikmelerde artış olduğunu beyan eden limanların oranı ise %10'da kalmıştır.

Limanlarda yer alan depoların kapasite kullanım oranlarında artış olduğunu beyan eden limanların oranı tıbbi ve medikal ürünler dışında %27'de kalmıştır. Söz konusu oran tıbbi ve medikal ürünlerde %22'dir. Limanların önemli bir oranı (%45 ila %64) önceki aya benzer şekilde mevcut durumun devam ettiğini beyan ederken yine Haziran ayında limanların %11'i tıbbi ve medikal ürünlerde, %9'u paketlenmiş gıda ürünlerinde, %5'i kuru dökme yüklerde operasyonların durduğunu beyan etmiştir. Benzer şekilde bütün yük tiplerinde depolama faaliyetlerindeki kapasite kullanım oranlarında düşüş olduğunu beyan eden limanların oranı %5 (kuru dökme yükler için) ila %18 (paketlenmiş gıda ürünleri için) arasındadır.

Haziran ayına gelindiğinde COVID-19'un nedeniyle liman ve liman ile ilişkili kurum ve kuruluşlardaki istihdam azalma oranlarında önemli düşüş gerçekleşmiştir. İstihdamda azalma olduğunu bildiren limanların oranı Liman Başkanlığı personeli ve acente personeli dışında %3'te kalmıştır. Limanların tamamı Liman Başkanlığı personelinin istihdamında bir önceki aya oranla azalma olmadığını beyan ederken, limanların %7'si acentelerde çalışan personelde azalma olduğunu beyan etmiştir.

	Bir önceki ay ile karşılaştırıldığında;	2020			
		Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
 Limanlara uğrak yapan gemi sayısındaki azalma oranı	Kuru Dökme Yük Gemisi	23%	46%	42%	36%
	Sıvı Dökme Yük Gemisi	33%	19%	43%	27%
	Genel Yük Gemisi	15%	30%	21%	23%
	Konteyner Gemisi	8%	50%	47%	38%
	Ro-Ro Gemisi	43%	78%	11%	10%
Kruvaziyer Gemisi	80%	80%	25%	25%	
 Gemilere yönelik ilave kısıtlamaların artış oranı	Kuru Dökme Yük Gemisi	96%	96%	48%	27%
	Sıvı Dökme Yük Gemisi	73%	88%	43%	27%
	Genel Yük Gemisi	96%	93%	41%	23%
	Konteyner Gemisi	85%	100%	40%	15%
	Ro-Ro Gemisi	71%	82%	44%	10%
Kruvaziyer Gemisi	67%	100%	50%	0%	
 İlave prosedürlerden dolayı gemilerin bekleme sürelerindeki artış oranı	Kuru Dökme Yük Gemisi	62%	61%	41%	36%
	Sıvı Dökme Yük Gemisi	53%	63%	21%	17%
	Genel Yük Gemisi	58%	52%	38%	27%
	Konteyner Gemisi	54%	62%	40%	23%
	Ro-Ro Gemisi	44%	60%	11%	10%
Kruvaziyer Gemisi	50%	100%	50%	0%	
 Hinterlant taşımalarındaki gecikmelerin artış oranı	Demiryolu	57%	56%	18%	0%
	Karayolu (Yurt dışı bağlantılı)	47%	47%	20%	11%
	Karayolu (Yurt içi bağlantılı)	23%	29%	17%	13%
 Limanlardaki depo/antrepoların kapasite kullanımındaki artış oranı	Paketlenmiş Gıda Ürünleri	0%	25%	17%	27%
	Tıbbi/Medikal Ürünler	17%	50%	25%	22%
	Kuru Dökme Yükler	17%	23%	22%	27%
	Sıvı Dökme Yükler	25%	23%	36%	27%
 Liman ve limanla ilişkili kurum / kuruluşların personel istihdamındaki azalma oranı	Mavi yakalı personel (Liman)	19%	37%	14%	3%
	Mavi yakalı personel (Taşeron)	20%	43%	21%	3%
	Beyaz yakalı personel (Ofis)	28%	39%	14%	3%
	Liman Başkanlığı personeli	52%	58%	32%	0%
	Gümrük hizmetleri	47%	48%	14%	3%
	Kamyon şoförü (Lojistik firmalar)	11%	28%	4%	3%
Acente personeli	21%	42%	7%	7%	

Şekil 8. Haziran, Mart, Nisan ve Mayıs aylarının karşılaştırılması.

COVID-19 salgını limancılık sektörünün yaşanabilecek tüm olumsuzluklara karşı hazırlıklı olduğu göstermiştir. Limancılık sektörü bu dönemde başarılı bir kriz yönetimi sergilemiş ve ulaştırma sektörüne kesintisiz hizmet vermiştir. Bu sayede dış ticaretimiz kesintiye uğramamış, limancılık sektörü her zaman olduğu gibi ülke ekonomisine destek olmuştur. Bu güne kadar olduğu gibi bundan sonra da TÜRKLİM ve temsil ettiği limanlar ülkemiz sanayi ve ticaretinin gelişmesine ve büyümesine katkı sağlamaya devam edecektir.

Son olarak bu çalışmanın önemini kavrayarak çalışmaya dahil olan, anket doldurarak, fikir ve öneriler geliştirerek, katkı sağlayan tüm limanlara teşekkür ederiz.

Türkiye Liman İşletmecileri Derneği